

**ПРАВИЛА,
ЯКІ СЛІД
ПОРУШУВАТИ**

На час публікації «Правил любові» я отримав безліч листів від юних читачів, переважно середнього підліткового віку, від учнів шкіл та вишів. Я не хотів писати окрему книгу Правил спеціально для цієї вікової категорії, й у будь-якому разі це була б складна задача, тому що, як казали мені ці читачі, мої Правила застосовні до людей будь-якого віку. Однак більшість книг видалась їм дещо дочасною, як от «Правила менеджменту» чи «Правила батьківства», та я й сам хотів би дати їм щось ширше, що було б доречним як для них, так і всіх інших.

Я вже давно колекціонував традиційні правила, які, з мого досвіду, насправді не були ефективними і які я вважав правилами, що просто необхідно порушувати. Ну, знаєте, щось на кшталт «умій постояти за себе» або «насамперед думай про свої інтереси». Якби зібрати ці правила разом, вони були б корисними для всіх гравців за Правилами та доречними для цих юних читачів. Зрештою, щоб здобути таку впевненість у своїх силах, аби йти власним шляхом урозріз із загальноприйнятими порадами, потрібен час — а іноді й ціле життя. Тож книга, в якій на основі реальних життєвих спостережень доводиться, що часто ці так звані мудрі поради краще ігнорувати, справді припадає до душі цим читачам, а також усім іншим.

Скажу лише, що написати цілу книгу цих традиційних мудрих порад було зовсім не важко. Це не ті правила, які обов'язково слід порушувати щоразу; радше, їх не слід

сліпо дотримуватися, тому що вони діють лише час від часу. Ви можете заперечити — я б точно заперечив, — що в такому разі це не зовсім правила, а, ймовірно, поради.

Коли я почав упорядковувати Правила, які слід порушити, я не зміг розбити їх на групи. Можливо, я міг би об'єднати їх у символічні групи, але не бачив у цьому сенсу, адже це не додає жодної користі. Отже, це єдина книга Правил без розділів. Просто сотня Правил, яких не слід дотримуватися, не подумавши двічі*.

Оскільки ця книга називається «Правила, які слід порушувати», у заголовок кожного зі 100 розділів винесене правило, яке слід порушити, і закінчується він крапцем Правил, якого слід дотримуватись. Однак тут це може збити з пантелику, адже всі інші розділи цієї книги сформовані за іншим принципом. Тож для наших цілей я виніс у заголовки десять найкращих Правил із книги, яких насправді слід дотримуватись.

Читачі проголосували за дуже багато Правил з цієї книги. Найбільше голосів отримали Правила «Успіх — це те, що ви називаєте успіхом» та «Дотримуйтеся високих моральних принципів». У «Правилах життя» також згадується про дотримання моральних принципів, і це одне з тих Правил, до якого я часто звертаюся. Воно дуже допомагає полегшити життєвий шлях, і я доклав багато зусиль, щоб передати це Правило своїм дітям.

* Як і це рішення.

Успіх — це те, що ви називаєте успіхом

Правило, якого не слід дотримуватись: «Успіх — це хороша робота, яка приносить багато грошей»

Люди завжди готові розповісти вам, що ви не будете успішними, якщо не робитимете те або інше. Перекоаний, що ви вже чули щось на кшталт: «Ти ніколи нічого не досягнеш у житті, якщо не закасаєш рукави й не візьмешся до роботи / не вступиш до університету / не здаси екзамен / не отримаєш добре оплачувану роботу / не знайдеш «хорошу» роботу». Ви знаєте, про що я.

Але стривайте-но. Що таке взагалі успіх? І невже до нього справді веде лише одна вузька стежка? Батьки, вчителі чи друзі, що діють з найкращих міркувань, говорять вам щось подібне, ймовірно, припускаючи, що від життя вам потрібно не що інше, як гарний будинок і багато грошей, а ще робота, яка викликає повагу.

Відкладімо на хвилину вбік роздуми про те, мають вони рацію чи ні, й припустімо, що мають. Чи справді високі оцінки на екзамені, навчання в університеті, робота в престижній фірмі та просування кар'єрними сходами — це єдиний спосіб досягти цих матеріальних цілей? Звісно, ні. Це один зі шляхів, але, безумовно, не єдиний. Я знаю безліч людей, які навіть не довчилися в школі та заробили цілий статок.

Але хто сказав, що гроші та поважна робота — це запоруки вашого успіху? Вони можуть вважатися поширеними мірками успіху, та це не означає, що вони ними є.

Єдина можливість визначити, у чому полягає успіх, — це зрозуміти, що приносить вам задоволення в житті. І для деяких людей це може бути розкішна автівка чи вражаюча посада. Якщо і для вас теж — що ж, тоді саме цього вам і слід прагнути.

Але якщо це не те, що вас приваблює, значить, ви один із тих багатьох людей, які прагнуть у житті чогось іншого. Для вас успіхом може бути сім'я та багато дітей чи робота, яка залишає достатньо часу для власних інтересів, дає можливість допомагати людям або ж цілком поглинає вас і захоплює, навіть якщо вона приносить копійки, а шанси на підвищення — нульові.

Я знаю чоловіка, який відчував задоволення від досягнення бажаного тільки тоді, коли жив у компанії свого собаки на диких валлійських пагорбах. А ще знаю жінку, яка відчула себе успішною, придбавши квартиру в Лондоні та занурившись у міське життя, хоча вона мала звичайну роботу без можливостей підвищення. Один із моїх синів почувається справді щасливим, живучи на класичній яхті, на відновлення якої в нього пішло кілька років, і його не хвилює, де брати гроші на її утримання. Він урятував цю яхту та перетворив її на свою домівку, і це приносить йому відчуття успіху.

Навіть люди, які жадають успіху в традиційному сенсі, мають про нього абсолютно різні уявлення. Хтось хоче грошей, щоб вихвалитися ними, інший — щоб мати відчуття безпеки. Дехто хоче престижну роботу заради статусу, а для когось це виклик. Ми всі різні. Майже для кожного здобуття успіху означатиме важку працю та зосередженість, але на чому саме зосередитись, знаєте лише ви.

Тож не дозволяйте іншим розповідати вам, що ви маєте робити, щоб стати успішними, адже вони не знають, що для вас успіх. Зі свого боку, ви маєте це добре знати, інакше не зможете працювати над його досягненням.

**ЩО ТАКЕ ВЗАГАЛІ УСПІХ? І НЕВЖЕ
ДО НЬОГО СПРАВДІ ВЕДЕ
ЛИШЕ ОДНА ВУЗЕНЬКА СТЕЖКА?**

Ви відповідаєте за власне життя

Правило, якого не слід дотримуватись:
«Увесь світ проти вас»

Послухайте, у нас усіх бувають хороші та погані дні. Часом люди погано до нас ставляться або, якщо пощастить, вони нам потурбують. У нас у всіх були чудові вчителі та погані друзі, складні батьки, проблемні брати та сестри чи дорослі, які надавали нам підтримку, коли ми росли... ціла низка людей, які мали на нас вплив. Звісно, у підсумку комусь із нас поталанило більше за інших, та негативні миті були у всіх. Як і приємні, звичайно.

Однак щойно ви полишите батьківський дім, ваше життя повністю залежатиме тільки від вас, ким би ви не були. Ви не можете постійно звинувачувати інших людей у тому, що щось у вашому житті пішло не так, як вам би хотілося. Ваші батьки, школа чи хтось інший тут ні до чого. Можливо, вони якось впливали на ваше життя у минулому, але не зараз.

Не думайте, що я черствий чи байдужий, я просто називаю речі своїми іменами. Ніхто, крім вас, не може покращити ваше життя. Який сенс звинувачувати інших людей у тому, що вони зіпсували вам дитинство, а потім власноруч псувати доросле життя. Якщо ви самі не можете влаштувати собі гідне життя, то чому вважаєте, що хтось має зробити це за вас?

Іноді звинувачувати когось іншого — це найпростіше. І так, можливо, ви навіть заслуговуєте на цей легкий шлях після всього, що вам довелося пережити. Але ще більше ви віднині заслуговуєте на хороше життя. Та воно не настане, доки ви перекладаєте відповідальність за своє теперішнє щастя на плечі свого минулого. Вам треба забрати контроль над своїм життям у всіх тих людей,

які погано розпорядилися вашим дитинством, і показати їм, як це робиться.

Звичайно, це означає, що тепер ви несете відповідальність за свої погані рішення, недалекоглядність чи неетичні вчинки. Але якщо ви справжній гравець за Правилами, це траплятиметься рідко. А якщо й трапиться, то ви підніметесь і визнаєте це — так само, як мали б зробити всі ті люди, які вплинули на ваше дитинство. Можливо, хтось із них так і зробив. Вам більше нікого звинувачувати, адже тепер ваше життя цілковито у ваших руках — хороше воно чи погане.

Справа не тільки в чесності та справедливості, а й у тому, що є дієвим саме для вас. Ви коли-небудь звертали увагу, що люди, які беруть на себе відповідальність за своє життя, почуваються щасливішими? Вони не почуваються безпорадними жертвами обставин. Звісно, ми не можемо все контролювати, і час від часу ситуація обертається проти нас, але якщо ми взяли на себе відповідальність, то можемо вжити заходів, щоб виправити її, або принаймні впоратися з її наслідками по-своєму.

Звинувачуючи інших людей чи обставини, ви перетворюєтеся на жертв, а могли б бути переможцями. У світі безліч прикладів, які це підтверджують, і якщо ви подумаєте, то згадаєте безліч людей, в яких було нелегке життя, але вони не хотіли вважати себе жертвами, від таких легенд, як Нельсон Мандела, і до декого з ваших друзів. Чому б вам не поповнити їхні ряди?

**НЕ ДУМАЙТЕ, ЩО Я ЧЕРСТВИЙ
ЧИ БАЙДУЖИЙ, Я ПРОСТО НАЗИВАЮ
РЄЧІ СВОЇМИ ІМЕНАМИ**

Що ви терпиміші до людей, то більше вони вас шанують

Правило, якого не слід дотримуватись: «Кожен має абсолютне право на повагу»

Мої діти люблять дражнити одне одного — особливо коли вони засмучені, в поганому настрої чи втомлені. Так роблять усі брати й сестри. Багато років тому ми необдумано запровадили вдома «правило», яке забороняло їм так поводитись. Якщо вони знали, що їхні дії неприємні для брата чи сестри, то мали зупинитися. Таке рішення може здатися вам розсудливим — мені принаймні так здавалось, — але, звичайно ж, діти мають досадну звичку перекручувати все на свій лад.

Незабаром я підслухав, як вони кажуть одне одному: «Досить свистіти, ти мене дратуєш. Ти не маєш на це права» чи «Коли ти кидаєш ніж, не вимивши його від масла, мене це дуже нервує. Якщо ти знаєш, що це мене дратує, тобі не можна цього робити». Ага, саме так, вони взяли наше правило, підправили його так, як їм треба, а потім ще й потопталися зверху. І ось ми вже запроваджуємо ще одне правило, щоб обмежити попереднє: ви маєте бути терпимими.

Звісно, ви не можете заборонити братам і сестрам сваритись, і краще навіть не намагатися. Так буде краще для них. Але вони люблять, коли в житті все або чорне, або біле, а тут не все так однозначно. Річ у тім, що ми всі дійсно маємо право на шанобливе ставлення, але водночас ми мусимо проявляти терпимість до інших людей, інакше все життя перетворюється на низку сварок із сусідами, колегами, чиновниками, друзями та сім'єю. І це я ще не згадав про соціальні мережі та людей у світі в цілому, які можуть думати інакше, ніж ви.

Так, ваш товариш по кімнаті завжди забуває купити каву, коли вона закінчується. Але давайте начистоту — він добрий сусід і завжди дбає про чистоту у вашій оселі. Ви не можете мати все й одразу. Хіба так важко купити каву самим? А як щодо людей з іншими політичними поглядами? Вам може це не подобатися, але якщо ви хочете, щоб вони з повагою вислухали ваші переконання, то спершу маєте дозволити їм висловити свої. Повага має бути взаємною.

Спробуйте поставити себе на чийсь місце. Люди справді роблять усе те, що вас так дратує, тому що не поважають вас, — у такому разі ви маєте повне право протидіяти цьому (сподіваюся, дипломатичним шляхом), — чи, може, в них просто такий характер? Можливо, у вас просто різні пріоритети й турботи? Можливо, вони легковажні, але це не має нічого спільного з навмисною зневагою.

І поки ви ще ставите себе на чийсь місце, подумайте, який вигляд ви маєте в очах інших людей. Або ваші маленькі дратівливі звички. Як ви гадаєте, можливо, ви теж викликали у когось роздратування? Не через неповагу, а просто тому, що сприймаєте світ під іншим кутом. Ми всі це робимо, тож, мабуть, нам слід бути трохи поблажливішими та терпимішими, коли інші чинять так з нами. Звісно, якщо це тільки не наші брат чи сестра. Тут, вочевидь, кожен сам за себе.

ПОВАГА МАЄ БУТИ ВЗАЄМНОЮ

Бути охайним не означає бути морально вищим

Правило, якого не слід дотримуватись:
«Місце для всього і все на своєму місці»

У дитинстві мені навіювали думку про те, що «треба» рано вставати, тримати будинок у чистоті, відмовлятися від шоколаду — та безліч інших подібних переконань. Дорослі навколо наділяли моральною цінністю те, що ніяк не стосувалося моралі.

Нам і так доводиться важко працювати, бути чемними й намагатися зробити світ хоч трохи кращим, тож навіщо перевантажувати себе всілякими надуманими умовностями, які лише ускладнюють повсякденне життя, а користі з них — нуль. Чому я маю бути охайним, якщо мені не хочеться? Звісно, я не розкидаю сміття на вулиці, але ніхто не може мені заборонити помити посуд вранці, а не відразу. Це не питання моралі. Це не погано й не добре, не чеснота й не гріх. Так, якщо я не замочу тарілки, мені доведеться докласти більше зусиль, щоб вимити їх, але це мій вибір.

Не дозволяйте нікому вправляти вам мозок та викликати у вас почуття провини через те, наприклад, що ви хочете повалятися довше в ліжку. Якщо ви нікуди не поспішаєте, можете встати тоді, коли вам захочеться. У ранніх підйомах немає нічого доброго. Раніше я жив у невеличкому селі, й моя старенька сусідка часто казала мені: «Я помітила, що сьогодні ваші вікна були зачинені аж до десятої ранку». Усе це промовлялось осудливим тоном, наче я якась неслухняна дитина.

У мене була родичка, яка щоразу, коли її частували шоколадом, відповідала: «Ой, мені не можна...», а потім простягала руку до коробки, примовляючи: «Мені не слід цього робити». Ні! Це не так! Це всього лише шоколад! Їжте, якщо вам хочеться, а як не хочеться — то не їжте. Але не переймайтеся цим.

У цій фальшивій моралі мене найбільше засмучує те, що вона стала настільки загальновизнаною, що може стати серйозною перешкодою у стосунках. Наприклад, дуже мало подружніх пар мають однакове ставлення до порядку в домі. Було б гарно, якби пара могла домовитись, який рівень безладу вони вважатимуть прийнятним і хто має його усунути, якщо цей рівень буде перевищений. Попервах достатньо вже цього — дійти згоди в такому питанні. Однак фактично подібні дискусії відбуваються за припущенням, що з погляду моралі охайніший партнер має рацію, а схильний до безладу — ні. Чому? Подумайте, а потім спробуйте пояснити, чому бути охайним — «краще». Можливо, це практичніше чи дозволяє швидше знаходити потрібні речі або не чіплятися за меблі. З іншого боку, це зайві зусилля, час і неможливість розслабитись. Це ніяк не пов'язано з мораллю, це просто діло смаку.

Щойно ви почнете над цим замислюватися, як з'ясуєте, що волочите за собою всілякого роду моральний багаж, який вам зовсім не потрібен. Наші батьки та вчителі нав'язують нам подібні цінності на додаток до тих справжніх, моральних, які, хотілося б вірити, вони нам прищеплюють. Тож ніколи не приймайте нічого на віру та не дозволяйте іншим викликати у вас почуття провини за те, що стосується лише вас.

**ЦЕ ВСЬОГО ЛИШЕ ШОКОЛАД!
ЇЖТЕ, ЯКЩО ВАМ ХОЧЕТЬСЯ,
А ЯК НЕ ХОЧЕТЬСЯ — ТО НЕ ЇЖТЕ.
АЛЕ НЕ ПЕРЕЙМАЙТЕСЯ ЦИМ**